

Referanser: KM 14/19; SKR 10/21

Arkivsak: 19/03612-3

Handlingsplan samisk kirkeliv 2021-2023

Sammendrag

Handlingsplanen følger opp strategiplan for samisk kirkeliv som Kirkemøtet vedtok i 2019. Strategiplanen har en lang tidshorison, det er derfor behov for å konkretisere handlingsplan for en kortere periode. Denne saken foreslår en handlingsplan som skal gjelde over tre år, 2021 – 2023, med tiltak på nasjonalt nivå.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende handlingsplan for 2021-2023. Kirkerådet ber om rapportering av planen når den er gjennomført.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkemøtet vedtok revidert Strategiplan for samisk kirkeliv i 2019. Det er et mål at strategiplanen også i fortsettelsen skal bidra til systematisk og kontinuerlig arbeid for å fremme samisk kirkeliv i ulike deler av Norge. Fortsatt styrking av menighetenes forutsetninger for å kunne tilby gode kirkelige tjenester på samisk språk og med forankring i den samiske kulturen er viktig. Dette gjelder ikke bare i de tradisjonelle samiske kjerneområdene. Dagens situasjon er tvert imot at mange samer flytter til byer. For at samer over hele landet skal få gode kirkelige tjenester som ivaretar behovet for samisk språk og kultur, er det viktig at Den norske kirke satser på kompetanse, kompetanseheving og gode metoder for bruk av ressurser som finnes i menighetene. Menighetene har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet, jf. kirkeordningens § 12:

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis trosopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Dette ansvaret inkluderer også samisk kirkeliv.

Den norske kirkes strategiplan for samisk kirkeliv er en overordnet plan for å planlegge et kontinuerlig arbeid med samisk kirkeliv både utfra den situasjonen språket er i, og den tilgangen menigheter har til ansatte og frivillige med kunnskaper om samisk språk og kultur.

Det viktigste arbeidet med kultur, holdninger, rekruttering, oppfølging, kompetansebygging, ledelse og organisering skjer på lokalt nivå. Kirkerådet kan på sin side ha en rolle i å identifisere og dele gode erfaringer og legge til rette ressurser, slik at kompetanse, ideer og relevante verktøy blir lett tilgjengelige. Kirkerådet kan også sette temaet på dagsorden internt og eksternt, på en måte som gjør det interessant og spennende å arbeide med samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Samisk kirkeråd har behandlet handlingsplan i sak SKR 10/21. I forbindelse med behandlingen av saken samtalte rådet blant annet om Saemien åålmege som en samisk kategorialmenighet, og hvordan den kan styrkes. Rådet snakket også om hvordan man kan styrke arbeidet med samiske kunst- og kulturuttrykk i kirken. Samisk kirkeråd anbefaler at Kirkerådet vedtar handlingsplanen og ber om rapportering av planen når den er gjennomført.

Kirkerådet vil følge opp dette med tiltak i årene 2021-2023. Deretter vil Kirkerådet få en rapport om gjennomføringen av tiltakene.

Handlingsplan

1. Gudstjenestelivet blomstrer

Samisk språk hører hjemme i bruk i kirkelige handlinger. For å nå målet om et samisk gudstjenesteliv som blomstrer, kreves det både ressurser som ansatte kan bruke, ansatte med språkkompetanse samt synliggjøring av samisk språk og kultur i kirkens aktiviteter.

Dette punktet må primært følges opp av menigheter lokalt. Kirkerådet vil bidra med ressurser for å støtte opp om arbeidet lokalt. Kirkerådet vil i perioden:

- Bidra til produksjon av samiskspråklig materiell og ressurser for gudstjenesteliv. Dette inkluderer oversetting av liturgier, liturgiske ledd og utvikling av liturgiske ressurser tilpasset samiske forhold.
- Øke bruken av samiske språk og innhold i nettsider og sosiale medier i Den norske kirke.
- Tilgjengeliggjøre informasjon og ressurser for gudstjenester og kirkelige handlinger på nettsiden og Kirkebakken.
- Bidra til implementering av samiske liturgier og liturgiske ressurser.
- Legge til rette for opprettelse av flere samiske utvalg i menigheter og bispedømmer.

2. Flere søker dåp og trosopplæring

Samisk trosopplæring har som formål å vekke og styrke kristen tro, gi kjennskap til Den treenige Gud, og bidra til kristen livstolkning og livsmestring hos samiske barn og unge på en måte som ivaretar deres samiske tilhørighet og identitet. Samisk trosopplæring skal også utfordre til engasjement i kirke og samfunnsliv. *Gud gir – Vi*

deler har et punkt om at alle barn og unge i trosopplæringa skal møte særtrekk ved samisk kirkeliv. For å få det til trenger menigheter gode verktøy for samisk trosopplæring.

Kirkerådet vil i perioden:

- Videreutvikle modellen for samisk konfirmantleir med mål om å kunne tilby leir til alle samiske konfirmanter som ønsker det.
- Oppdatere gjeldende ressurser, og publisere flere ressurser til markering av Samenes nasjonaldag.
- Arbeide med implementering av ressurser slik at feiringen av Samenes nasjonaldag, 6.februar, kan gjøres av menigheter over hele landet.
- Utvikle ny nettbasert trosopplæringsplattform for samisk trosopplæring.
- Revidere og oppdatere Plan for samisk trosopplæring i sammenheng med revisjon av Plan for trosopplæring i Den norske kirke, slik at den også er i samsvar med Strategiplan for samisk kirkeliv.

3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet

Samisk kultur er uløselig vevd sammen med samisk kirkeliv. Mange steder er samiske kulturelle uttrykk i kirkelivet fraværende. Synliggjøring er derfor et viktig mål for arbeidet med å inkludere samiske kunst- og kulturuttrykk som en del av kirkas liv. Arbeidet med samisk salmesang vil være et viktig arbeid i kommende periode. Det gjelder både utvikling av nye samiske salmer og bevaring av den tradisjonelle salmesangen. Kirkerådet vil i perioden:

- Bidra til utviklingen av sørsamisk salmebok i samarbeid med Svenska kyrkan.
- Forberede ny utgivelse av nordsamisk salmebok.
- Arbeide med implementering av spillebok for nordsamisk salmebok.
- Arbeid med veiledning om samisk symbolbruk i kirketekstiler, liturgiske klær og tekstiler.

4. Kirken engasjerer seg i samfunnet

Forsoningsarbeid i bred forstand blir intensivert i perioden, både gjennom den offentlige Sannhets- og forsoningskommisjonen opprettet av Stortinget, og gjennom Den norske kirkes eget arbeid. Lignende initiativ tas også på svensk og finsk side i perioden. Kirkerådet vil i perioden:

- Bidra til studie- og kursmateriell om samisk kirkeliv.
- I samarbeid med VID Tromsø KUN arrangere en konferanse om fornorskning og forsoning våren 2022.
- I Spre informasjon om studiet *Tro og Livssyn i Sápmi* ved Sámi allaskuvla, og VID Tromsø KUN sin studie *Sannhets- og forsoningsarbeid i møte med fornorskningen*.
- Legge til rette for møtesteder for dialog om tro og åndelighet i Sápmi,
- I arbeidet med kirkelig kulturarvstrategi bygge opp kompetanse på samisk kristendoms- og kirkehistorie som en del av kirkens bidrag i sannhets- og forsoningsprosessene i Sápmi.
- I samarbeid med bispedømmer utvikle materiell knyttet til forsoningsarbeid.
- Bidra til utvikling, og tilby faglige ressurser om samisk diakoni.

5. Flere finner sin plass i kirkelig arbeid

En av de største utfordringene for samisk kirkeliv i årene som kommer er rekruttering til tjeneste i samisk kirkeliv. I alle yrkesgrupper i kirken er det i dag behov for samisktalende ansatte. Med så få samiskspråklige ansatte i Den norske kirke blir tjenestetilbudet til den samiske befolkningen mangelfull. Det gjelder både med tanke på språklig betjening og kompetanse om samers kristne tradisjoner. Det er derfor viktig at kirken i sine rekrutteringstiltak har dette fokuset med seg. Et viktig arbeid er å se på hvorfor få samer velger kirkelig utdanning. Arbeid mot unge samer, som har tradisjons-, - kulturkunnskap og/ eller språkkunnskaper er viktig. Disse unge vil ikke bare være ettertraktet i de menigheter som er i forvaltningsområdet for samisk språk, men og til andre deler av kirken. Kirkerådet vil derfor:

- Igangsette dialog med studiesteder om hva som kan gjøres for å øke andelen samiske studenter ved kirkefaglige studier og følge opp dette med mål og tiltak.
- Drøfte med Samarbeidsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner (SBU) hva som kan gjøres for å øke andelen samer blant ansatte og frivillige, og følge opp dette med mål og tiltak.
- Bidra til at det kan skje kompetanseheving på samisk kirkeliv blant ansatte gjennom etter- og videreutdanning.
- Legge til rette for dialog om rekruttering med kristne barne- og ungdomsorganisasjoner som har virke i samiske områder.

6. Kirken skaper trygge rom

Kirken må arbeide aktivt for å bryte ned tausheten omkring vold og seksuelle overgrep i det samiske samfunnet. Dette er spesielt viktig fordi vi vet at samer har høyere risiko for å bli utsatt for vold eller seksuelle krenkelser. Når kirken arbeider for å fremme språk for og samtale om grenser, makt og seksualitet, må det gjøres på en måte som ikke virker fremmedgjørende, men inkluderende for samer. Kirkerådet vil i perioden:

- I samarbeid med bispedømmer se på hvordan kirkens diakonale tjeneste kan være synlig i det samiske samfunnet i arbeidet mot vold og overgrep.
- Opprette dialogforum for diakoner og diakonimedarbeidere som arbeider innenfor samisk kirkeliv, og bruke forumet aktivt til å få innspill på ressurser som trengs for å forebygge og oppdage vold og overgrep.
- Sørge for at gode eksisterende ressurser er tilgjengelige for menighetsansatte.

7. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

Kirken står foran endringer i sin organisering. I arbeidet med ny organisering må man sikre ivaretagelsen av samisk kirkeliv. I kirkens demokratiske organer er det lagt til rette for samisk selv- og medbestemmelse. Et stort skritt var opprettelsen av Samisk kirkelig valg møte, som ble arrangert første gang i forbindelse med Kirkevalget 2019. Det er imidlertid fortsatt behov for å arbeide videre både med gjennomføring av valg møtet, samt rekruttering til deltakelse i kirkedemokratiet.

Saemien åålmege som en samisk kategorialmenighet trenger tilstrekkelige ressurser til drift og utvikling.

Hamarøy menighets arbeid med utvikling av plan for helhetlig lulesamisk kirkeliv følges opp slik at de kan lykkes med å implementere og bruke lulesamisk språk og kulturuttrykk innenfor rammen av lulesamisk kirkeliv på en slik måte at lulesamisk identitet og trosliv styrkes. Kirkerådet vil i perioden:

- Samarbeide med relevante bispedømmer og menigheter om rekruttering av samiske ungdommer til kirkedemokratiet.
- Følge opp prosess med kirkelig organisering for å sikre ivaretagelse av samisk kirkeliv på alle nivåer i Den norske kirke, i samarbeid med menigheter i samiske områder.
- Gjøre mindre revideringer av regelverk for Samisk kirkelig valg møte
- Gjennomføre Samisk kirkelig valg møte i 2023.
- Bidra til gjennomføring av arbeid med helhetlig plan for lulesamisk kirkeliv.
- Bidra til styrking av Saemien Åålmege som en kategorialmenighet.

8. Personellmessige ressurser

For at samisk kirkeliv skal kunne utvikle seg videre, er det behov for personell som har kompetanse i samisk språk og kultur. Det er også viktig det skapes gode samiske fagmiljøer som støtter opp om og forsterker arbeidet med samisk kirkeliv i menighetene.

Kirkerådet vil i perioden:

- Gå i dialog med bispedømmer i Sør-Norge angående samisk prestedtjeneste i Sør-Norge.
- Gå i dialog med Sør-Hålogaland bispedømme angående lulesamisk språkkompetanse i Den norske kirke.
- Gå i dialog med Nidaros bispedømme angående sørsamisk språkkompetanse i Den norske kirke.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen skjer innenfor de årlige budsjetttrammer.